

بررسی و مقایسه سازماندهی فضا در خانه های تاریخی و معاصر

زهرة فرهادی^{1*}، عباس علیپور نخعی²، مرضیه ریاضی³

1- دانشجوی کارشناسی ارشد معماری، موسسه آموزش عالی غیرانتفاعی ساریان
(z.farhadi.84@gmail.com)

2- استادیار پژوهش مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی مازندران، قائمشهر،
خیابان ساری، خیابان ظرافت، 20 متری چشمه، مجتمع دریا (Dr.Alipour@gmail.com)

3- کارشناس ارشد طراحی شهری، هیات علمی موسسه آموزش عالی شمس گنبد کاووس
(m.riazi_png@yahoo.com)

چکیده

از میان فضاهایی که انسان در آن حضور میابد، خانه فضایی است مرتبط، که آدمی به طور روزمره از آن تأثیر میگیرد و بر آن تأثیر میگذارد. اولین فضایی که آدمی احساس تعلق فضایی را در آن تجربه می کند، مجموعه حواس پنجگانه به طور دائم سرتاسر آن را طی می کند و در مدت کوتاهی بدان خو می گیرد. خانه تنها مکانی است که اولین تجربه های بی واسطه با فضا، در انزوا و جمع در آن صورت می گیرد. نسل قبل ایرانی راه و رسمی از زندگی را در خانه های ایرانی تجربه کرده است که مملو از رویدادهای متنوع و ضروری یک زندگی طبیعی و از این رو ملازم با فطرت انسانی است، ولیکن آن راه و رسم زندگی که ملازم فطرت طبیعی و ممد حیات است امروز به کلی فراموش شده و لذا به خلأ روحی و روانی بزرگی در نسل جدید انجامیده است. در جستجوی چگونگی انعکاس مفهوم خانه در قالب الگوهای فضایی در شیوه زندگی ایرانی، تلاش می شود به پاسخ این پرسش ها دست یابیم که: سازمان یابی فضا در خانه های ایرانی و معاصر چگونه صورت گرفته است؟ و چه ارتباطی میان سازماندهی فضایی و شیوه زندگی در خانه های ایرانی و معاصر وجود دارد؟ و اینکه کشش و اشتیاق درونی جهت رؤیت و تجربه زندگی در این خانه ها از چه ناشی می شود؟

واژه های کلیدی: خانه ایرانی (خانه تاریخی)، خانه معاصر، سازماندهی فضایی، شیوه زندگی، کیفیت فضایی و ...

1- مقدمه

معماری مکان را نمی سازد بلکه مقدماتی را فراهم می آورد که مکان شکل بگیرد. انسان ها فضا را مطابق الگوهای رفتاری خویش سازماندهی کرده و در عین حال خویشتن را با آن تطبیق می دهند. مکان از عکس العمل انسان و فضا به وجود می آید. معماری ایرانی چند مکانی است. فضاها کاربری ثابتی ندارند و به روش های گوناگون و برای مصارف مختلف تصرف می شوند. در خانه ایرانی استراحت و خواب می تواند در هر یک از اتاق ها، در ایوان، بر روی بام، درون حیاط یا در زیر زمین خنک اتفاق بیفتد. اتاق، غیر از استراحتگاه به عنوان غذا خوری یا نشیمن مورد استفاده قرار می گیرد. خانه های بجای اینکه کاربری هایی نظیر اتاق خواب، پذیرایی و نشیمن داشته